

KOVAČEVIĆ STOJAN-STOLE

SUSRETI SA JUSUFOM-JOJOM TULIĆEM U BANJOJ LUCI
U LJETO 1937. GODINE

Ubrzo poslije sudjenja našim partijskim drugovima pred Državnim sudom za zaštitu države u Beogradu i sudjenja velikoj grupi od 105 uhapšenih lica sa područja Kostajnice, par mjeseci poslije toga, negdje u ljeto 1937. godine, došao je u Banju Luku JUSUF TULIĆ, nedugo poslije povratka sa školovanja u Sovjetskom savezu. Mislím da je tada već počeo raditi na partijskim zadacima u Vojvodini. Došao je kao prekaljeni revolucionar, iskusan u političkom radu. Po godinama bio je nešto stariji od mene, iz generacije Veselina Masleše.

Budući da nije imao potrebne dokumente za legalizaciju svog rada, zamolio je Abduselama Gvoždžara i mene da mu nekako obezbjedimo radničku knjižicu. Budući da je bio u ilegalnosti, radničku knjižicu kao ispravu nije mogao dobiti legalnim putem. Nabavio sam fotoaparat. Slikao ga je Abduselim kao vičniji u rukovanju fotoaparatom. Negativ sam dao na razvijanje Erihu Struhalu ne govoreći u kakve su svrhe fotografije potrebne. Pošto je Hajro Moralić radio na radničkim knjižicama, Abduselim mu je ukradio jedan primjerak. Hajro se ljutio jer je za te radničke knjižice bio zadužen. Otvoreno je rekao kako pretpostavlja da je knjižicu uzeo Abduselim Gvoždžar, ali u užem krugu svojih poznanika. Sve u svemu, nije bilo problema. Međutim, Abduselamu i meni bilo je teže da obezbjedimo stavljanje štamblja na sliku, odnosno radničku knjižicu. No, i taj smo problem riješili.

Pošto sam u to vrijeme bio sekretar MK KPJ, Abduselim Gvoždžar došao je sa prijedlogom da se sazove jedan širi aktiv banjalučkih komunista na kome će Jusuf Tulić u formi predavanja izložiti međunarodnu i unutrašnju političku situaciju, a posebno stanje u radničkom i komunističkom pokretu. Prijedlog sam odmah prihvatio ne samo zbog toga što sam znao da je inicijativa

potekla od Jusufa Tulića, nego i radi toga što je jedno takvo predavanje dobrog znalca političkih prilika bilo zaista potrebno. Iz konspirativnih razloga niko od članova MK KPJ nije prisustvovao. Zaključili smo da je tako bolje jer je to bio period velikog broja sudskih procesa komunistima iz provala 1935-1936. godine. Režim je svoj ukupni potencijal upravnog i policijskog aparata usmjerio na komuniste, pa čak prišao obrazovanju antikomunističkih komiteta u svim banovinama i sreskim mjestima. I za slučaj nove provale, trebalo je sačuvati partijsku organizaciju Banje Luke da bi i u eventualnom takvom slučaju mogla nastaviti sa radom.

Ovaj sastanak sa Jusufom Tulićem održan je u stanu komuniste Vukote Djuričkovića. Kako me je Abduselam Gvoždžar obavjestio, bilo je prisutno 17 drugova. Predavanje bilo je veoma iscrpno i politički veoma korisno.

Pošto sam želio da o ovim i nekim drugim pitanjima budem i sam iscrpnije obavješten, otišao sam do njegove kuće na Grabu u Gornjem Šeheru, gdje je živjela njegova majka sa očuhom. Mada sam dobio veoma iscrpne informacije u radničkom pokretu i nastojanjima da se zaliječe posljedice velikih provala u cijeloj Jugoslaviji, želio sam dobiti i neke druge informacije koje su mene lično interesirale. Prije svega interesiralo me je šta zna o mom bivšem profesoru u Realnoj gimnaziji Akifu Šeremetu. Za Akifu Šeremeta, koji je nosio konspirativni partijski pseudonim Berger, rekao je samo da je imao nekoliko padova i uzdizanja kao partijski funkcioner. Bio je s njim u Moskvi, ali pošto je ocjenio njegov labilan politički položaj, klonio se njegovog društva, mada je i Jusuf Tulić bio njegov politički vaspitanik. Iz njegovog izlaganja naslutio sam da je u Moskvi politički veoma riskantno ako se neko druži sa onima koji su u nemilosti Kominterne. O Edi Kunšteku mi nije ništa rekao, koji se već vratio iz Moskve u Jugoslaviju i davao antisovjetske izjave. Primjetio sam da o svemu ovome Jusuf Tulić ne želi da razgovara, mada sam osjetio da o svemu daleko više zna nego što je voljan da govori.

Prešli smo na razgovor o Španiji. Dobro je poznao situaciju, a i istorijat španske revolucije. Govorili smo i o dolasku internacionalnih brigada i potrebi da komunisti u svijetu pruže pomoć i podršku španskom narodu.

Nedugo iza toga Jusuf Tulić otišao je iz Banje Luke. No,

ponovo dolazi 1938. u vrijeme nastojanja Pokrajinskog komiteta iz Sarajeva da se poveže sa banjalučkom partijskom organizacijom. Imao sam sastanak sa Uglješom Danilovićem na području Sitara. Vidjele su nas neke žene i proširile vijest da su me vidjele sa Jojom Tulićem. Vjerovatno im je Uglješa Danilović iz daljine ličio na Jusufa Tulića. Nisam imao ni pojma da se tada Tulić baš nalazio u Banjoj Luci. Kada sam to doznao, uplašio sam se da ga ne uhapsu jer se njegovo ime nalazilo na policijskim potjernicama. Osim toga, postojala je opasnost i da Uglješu uhapsu. No, sve se sretno svršilo jer priče žena nisu doprle do ušiju policijskim organima.

Poznato mi je da je i 1937. i 1938. godine Jusuf Tulić razgovarao sa mnogim banjalučkim komunistima, posebno starijim komunistima koje je dobro poznavao iz ranijeg rada u Banjoj Luci. Razgovarao je i sa ranijim članom KPJ Mustafom Bahtijarevićem, koji se pasivizirao, ali je ostao partijski simpatizer.

4. maj 1978. godine
Banja Luka

(Stojan-Stole Kovačević)

